

Primljeno 27. listopada 2010., prihvaćeno za tisak 8. studenog 2010.

Ivana Gis
260. GODIŠNJICA ROĐENJA I 185. GODIŠNJICA
SMRTI IGNJATA ALOJZIJA BRLIĆA

Ignjat Alojzije Brlić rodio se u Slavonskom Brodu 1795. godine. Budući da je bio sin brodskega trgovca i književnika Andrije Antuna, i sam se bavio trgovačkim poslovima, kao i književnošću. Školovao se u franjevačkom samostanu u rodnom gradu, gimnaziju je pohađao u Požegi, a u trgovačke škole išao u Vukovaru. Skupljao je narodne pjesme, molitve, povijesne spise i objavio ih skupa s ocem u zbirci *Kronika grada Broda*. Znanstvenoj je javnosti postao poznat i po svojoj prepisci *Pisma sinu Andriji Torkvatu Brliću*. Od 1836. do 1855. godine izdavao je *Ilirski kalendar* u kojemu je tiskao etnografsku građu

Slavonskoga broda. Prevodio je s njemačkoga, latinskoga, češkoga. Car Franjo Josip I. odlikovao ga je kolajnom za literarne zasluge. Bio je član Društva srpske slovesnosti.

Vremenski je Ignjat Alojzije Brlić pripadao razdoblju hrvatskoga narodnoga preporoda, ali njegova se razmišljanja o jeziku ne podudaraju u potpunosti s onima Ljudevita Gaja. Oštro se suprotstavljao ilircima, bio pristaša Vuka Stefanovića Karadžića, zagovornik ćirilice i narodnoga jezika. Deklarirao se kao vukovac i protivnik „zagrebaca“, ali je u konkretnim rješenjima bio oslonjen na hrvatsku tradiciju. Godine 1833. objelodanio je u Budimu hrvatsku slovniciu pod nazivom *Grammatik der illyrischen Sprache, wie solche in Bosnien, Dalmatien, Slavonien, Serbien, Ragusa & c. dann von den Illyriern in Banat und Ungarn gesprochen wird. Für Teutsche verfasst und herausgegeben von Ignatz Al. Berlich*, koja je doživjela još dva izdanja. Gramatika mu ima pretežna obilježja starih hrvatskih gramatika i prema tim obilježjima pripada hrvatskoj gramatičarskoj i književnonormativnoj tradiciji. Gramatika je podijeljena na poglavlja o pravogovoru i pravopisu, o promje-

njivim vrstama riječi, o nepromjenjivim vrstama riječi, o sintaksi. Drugi dio sadrži rječnik pod naslovom *Najpotrebitije riči*, potom slijedi poglavlje *Naričja* i nakon toga dvanaest razgovora iz kojih doznajemo što reći u uobičajenim prigodama. Sljedeće je poglavlje naslovljeno *Različite porekli i izreci*. U tom se dijelu knjige nalaze frazemi, obične rečenice iz svakodnevnoga govora ili samo pojedinačne riječi. Pred sam kraj knjige nalaze se *Naričja* (opet) i *Poslovice*. Posljednji dio jezikoslovnoga djela nosi naslov *Mali događaji, Pričice i pripovisti*.

Nasljeđujući se na tradiciju ranijih hrvatskih gramatika, nastala je Brlićeva gramatika koju se s obzirom na koncepciju s pravom može svrstati kao posljednju gramatiku 18. stoljeća, premda objelodanjenu u 19. stoljeću. U spisima je zagovarao Ignjat Alojzije Brlić prevlast ćirilice, a pisao je latiniicom (slavonskom grafijom kojom su pisali gramatičari prije njega, Matija Antun Reljković i Marijan Lanosović); u spisima je zagovarao „živo narječje“, a u hrvatski je rječnik uvrstio riječi iz različitih hrvatskih narječja (iako je staroštokavac jer bilježi tronaglasni sustav); sukobljavao se s ilircima, ali se u konkretnim rješenjima priklonio upravo njima. Čitati njegovu gramatiku znači upoznati staru hrvatsku štokavštinu slavonskoga dijalekta. Osim toga, protumačena je njemačkim jezikom i može poslužiti Nijemcima za učenje hrvatskoga jezika, kao i obrnuto.

Prvi je hrvatski gramatičar koji ima isti broj padeža i iste padeže kao i naše suvremene gramatike.

Umro je u Cerniku 1855. godine.